

TEATRUL
LUCIA
STURDZA
BULANDRA

PREMIERA
DECEMBRIE

1968

EUGEN IONESCU

VICTIMELE DATORIEI

ORICE PIESĂ ESTE PEN-
TRU MINE O AVENTURĂ,
O VÎNĂTOARE, DESCOPE-
RIREA UNUI UNIVERS CA-
RE MI SE ÎNFĂȚISEAZĂ ȘI
DE PREZENȚA CĂRUIA
SÎNT CEL DINTÎI UIMIT.

EUGEN IONESCU

Claude Evrard.

Georges Staquet și Suzanne Flon.

Suzanne Flon și Claude Evrard.

Eugen Ionescu la o repetiție.

EUGEN IONESCU a terminat *VICTIMELE DATORIEI* în septembrie 1952. Piesa are ca punct de plecare nuvela «O victimă a datoriei», publicată în *Medium* și reeditată în volumul de nuvele *Fotografia colonelului* (editura Gallimard 1962).

Premiera piesei a avut loc în februarie 1953 la *Théâtre du Quartier Latin*. Regia a aparținut lui *Jacques Mauclair* iar decorul lui *René Allio*. Interpreți: *R. J. Chauffard* (Choubert), *Tsilla Chelton* (Madeleine), *Jacques Mauclair* (Polițistul), *J. Alric* (Nicolas d'Eu), *Pauline Campiche* (Doamna).

Piesa a fost reluată în 1954 la *Théâtre de Babylone* și în 1959 la *Studio des Champs Elysées* în decorurile lui *Jacques Noël*.

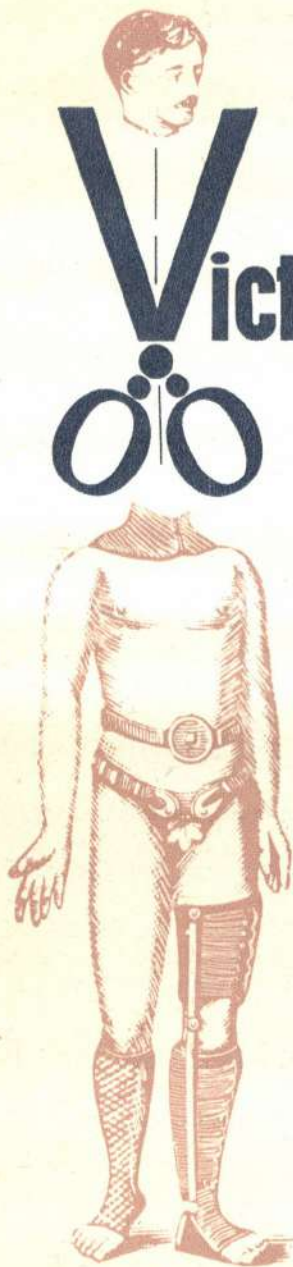
La reluarea din 1965, la *Théâtre de Poche-Montparnasse* regia a fost semnată de *Antoine Bourseiller*.

Interpreți: *Suzanne Flon* (Madeleine), *Claude Evrard* (Choubert), *Georges Staquet* (Polițistul), *Marco Perrin* (Nicolas d'Eu), *Chantal Darget* (Doamna).

Piesa *Victimele datoriei* a fost montată recent la *Theater am Neumarkt* din Zürich. Premiera a avut loc în ziua de 2 octombrie 1968. Regia spectacolului a fost asigurată de însuși *Eugen Ionescu*. Scenografia: *Ambrosius Humm*.

Interpreți: *Werner Dahms* (Choubert), *Anneliese Betschart* (Madeleine), *Lothar Berg* (Polițistul), *Paul Weibel* (Nicolas d'Eu).

Critica dramatică a primit cu mult interes acest spectacol, în primul rînd datorită prezenței la pupitrul regizoral a autorului piesei.

Victimele datoriei, Drama căutării de sine

Victimele datoriei deține un loc aparte în dramaturgia ionesciană: ea încheie într-un fel, seria pieselor din prima perioadă de creație (*Cintăreața cheală, Lecția, Jacques sau supunerea, Scaunele*), anunțând ciclul pieselor din a doua perioadă, de un mai pronunțat și mai transparent mesaj, în care denunțarea răului social se realizează mai pregnant, mai direct (*Ucișor fără simbric, Rinocerii, Pietonul văzduhului, Regele moare, Setea și foamea*).

Ea ocupă însă nu numai tematic, ci și artistic o poziție singulară în opera lui Eugen Ionescu: prin modul de tratare a ideilor, prin structura ei dramatică, prin mijloacele de expresie artistică folosite, prin caracterul ei polifonic, contrapunctic, prin măiestria cu care autorul mînuiește diversele planuri ale piesei, prin neîncetata întretăiere și suprapunere a acestor planuri, prin modul cu totul personal în care realizează simbioza dintre comic și tragic — într-un cuvînt, prin originalitatea ei.

În privința raportului dialectic dintre comic și tragic, realizat cu atîta virtuozitate în această piesă, iată ce consemnează autorul însuși în volumul său *Note și contra-note*:

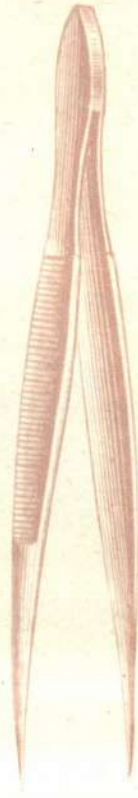
«Am încercat în *Victimele datoriei* să înec comicul în tragic (invers ca în *Scaunele*), să opun comicul și tragicul spre a le reuni într-o sinteză teatrală nouă. Dar nu e o sinteză veritabilă, căci cele două elemente nu se contopesc unul într-altul, ele coexistă, se resping unul pe altul în permanență; se scot în relief unul pe celălalt; se critică, se neagă reciproc, putînd constitui astfel, mulțumită acestei opoziții, un echilibru dinamic, o tensiune».

Întreaga dramaturgie ionesciană este o răfuială disperată și exasperată a autorului cu tot ceea ce consideră că-l apasă pe om, cu tot ceea ce se constituie în fatalitate și se opune năzuințelor lui legitime de a fi, de a exista ca libertate, în echilibru stabil, în bucurie. Scriitorul pornește de la ideea existenței în lume a unui Rău, înscris în însăși condiția umană și pe care se zbate să-l depisteze oriunde l-ar afla, în conștiință, în viața socială (forțele politice abrutizante și privative de libertate), în acțiunea erozivă a timpului (moartea).

E o operă dramatică în care personajele au valoare de simbol, întîmplările o realitate sui-generis (un fel de amestec între vis și realitate), o operă mai mult de îndoiele decît de certitudini, interogativă prin excelență și în care autorul, din pudoare și din repulsie pentru suficiență, dulțegărie și didacticism, își exprimă cînd ironic, cînd grotesc, cînd patetic, tragicile, sfișietoarele destăinuri și întrebări. De-a dreptul uluitoare este capacitatea lui Eugen Ionescu de a crea din toate acestea un spectacol, de a face din spaimele, dezgustul, indignarea, disprețul, îndoielele, ura, candoarea, lirismul, încrederea și dragostea lui ceva

Momente din timpul repetițiilor.

delectabil, care să satisfacă într-un fel neașteptat ochiul și mintea, ceva care să surprindă într-un chip dureros imaginea noastră comodă, confortabilă despre lume.

Numeroase idei își dau întâlnire și se confruntă în piesa *Victimele datoriei*, pe care scriitorul n-a ezitat niciodată s-o considere ca fiind una din cele mai reprezentative pentru creația sa. Dar poate că una din ideile ei, trebuie, în primul rând, reținută și subliniată: polemica înverșunată a autorului cu acele forțe generatoare de frică, care împing omul să se renege, destrămându-i personalitatea și împingându-l pe un drum de beznă și noroi. Fără îndoială, aceste forțe sînt puse în mișcare de un aparat represiv, ele sînt expresia unei autorități abuzive, astfel constituită încît să pulverizeze identitatea ființei noastre, transformînd-o într-o supunere.

Inchiziția a fost, la vremea ei, un astfel de instrument de subjugare a gândirii, de suprimare a spiritului critic, dar poliția statelor moderne și în special a regimurilor fasciste, care au trezit statornic adversitatea împătimită, fără de apel, a lui Eugen Ionescu e și mai violentă, și mai crudă, și mai opresivă. Eroul din *Victimele datoriei* suportă înșinuarea, interogatoriul, presiunea și tortura morală a unei poliții de acest fel și, dintr-un anumit punct de vedere, întreaga piesă e procesul-verbal al unei astfel de anchete.

În același timp, *Victimele datoriei* reprezintă o imagine a acelor sentimente ciudate, tulburi, contradictorii, care se află în subsolul nostru sufletesc și dintre care scriitorul subliniază mai ales conștiința obscură a unei vinovății, asociată cu neliniști fără nume. Care este culpa lui Choubert, culpa omului oarecare? Desigur nu aceea absurdă pe care i-o reproșează polițistul. E faptul de a nu prețui îndeajuns bucuria de a exista, de a respira, de a beneficia de miracolul vieții? E faptul de a fi dat ființă unor instituții de constrîngere, de a le fi acceptat, de a colabora cu ele? E, pur și simplu, un destin implacabil care face din om propriul său dușman, propriul său călău?

Ca în toate piesele sale, scriitorul nu răspunde, și dacă eroul, în căutarea sa, coboară adînc într-un infern, el urcă totodată și foarte sus, chemat de ceea ce este de asemeni o trăsătură a condiției sale, și anume nostalgia unei lumini, a unei bucurii, a unui ideal ce-l determină să escaladeze terorii obiective și subiective spre a se împlini în soare, în armonie.

Poate că omul, ne spune Eugen Ionescu, este victima ignobilă a datoriei de a se chinui zadarnic, dar el este și victima nobilă a speranței imprescriptibile, care face măreția și demnitatea lui.

MARCEL ADERCA

pseudocuvînt al regizorului

Am socotit întotdeauna că «prefețele», «argumentele», «explicațiile» regizorilor înainte de spectacol sînt superflue: ori «intențiile» și «ideile» sînt *obiectivate* în spectacol, și atunci acest *obiect* vorbește el de la sine și conferențiarul de pe de lături e de prisos; ori nu vorbește, și atunci acest conferențiar e de-a dreptul ridicol.

E drept că atunci cînd gîndeam astfel, vă aveam în vedere pe dvs. spectatorii care veniți la teatru cu sufletul deschis, cu receptivitatea nealterată de nici o dogmă sau prejudecată, capabili să vă bucurați — în toată libertatea dvs. interioară — de rezonanța pe care un fapt artistic îl poate găsi în inima și mintea cuiva.

Unor asemenea spectatori socotesc că nu e hazardat să le propunem seducțiile unui teatru oniric, cum e spectacolul pe care-l veți vedea astă seară — teatru care își desfășoară noile

sale ceremoniale și magii pe fondul de violență și agresiune al lumii moderne. Succesiunea de evenimente și stări la care veți participa, drumul de calvar al anti-eroului Choubert de la *eros* la *tanatos*, cu toate incidentele și accentele sale alternate de tragic și burlesc, sperăm că va reuși să vă comunice ceva — ceva pe care dumneavoastră înșivă urmați să vă explicați: autorul — prin intermediul nostru — vă arată *cum s-a* întîmplat; dumneavoastră singuri veți hotărî și ce anume.

Iar pentru cei dornici totuși să afle explicit logica internă a arcanelor acestui teatru atît de «illogic», am întocmit un decalog ionescian — alcătuit din propoziții extrase din estetica teatrală a lui Eugen Ionescu — în stare să servească cel mai bine de «argumentum» spectacolului nostru.

CRIN TEODORESCU

1

Teatrul este, pentru mine, proiecția pe scenă a lumii dinăuntru: în visele, în angoasele, în dorințele mele obscure, în contradicțiile mele interioare îmi rezerv dreptul de a găsi această materie teatrală. Cum nu sînt singur pe lume, cum fiecare din noi, în adîncul ființei lui, este în același timp toți ceilalți, visele mele, dorințele, angoasele, obsesiile nu-mi aparțin numai mie; ele fac parte dintr-o moștenire ancestrală, un foarte vechi depozit, constituind domeniul întregii umanități.

IMPROVIZAȚIA DIN ALMA

2

Teatrul este, pentru mine, expunerea a ceva destul de rar, destul de straniu, destul de monstruos. Este ceva teribil care se desvăluie puțin câte puțin pe măsură ce progresează nu acțiunea, ci

o serie de evenimente sau de stări mai mult sau mai puțin complexe. Teatrul este un fel de succesiune de stări și situații mergînd spre o densificare din ce în ce mai mare.

CONVORBIRI CU CLAUDE BONNEFOY

3

Am impresia de a mă găsi în fața unor oameni de o politeță extremă, într-o lume mai mult sau mai puțin confortabilă. Deodată ceva se desface, se rupe — și caracterul monstruos al oamenilor apare... sau decorul devine de un straniu necunoscut... și oamenii și decorul își desvăluie astfel propria lor natură. Asta e poate teatrul: desvăluirea a ce era ascuns. Teatrul este neașteptatul care se arată; teatrul este surpriza...

CONVORBIRI CU CLAUDE BONNEFOY

4

Teatrul nu trebuie să fie ilustrarea a ceva deja dat.

Dimpotrivă, el este explorare. Și grație acestui demers, acestei explorări, el ajunge la descoperirea unui adevăr care cel mai adesea e de nesuportat, dar care poate fi și luminos și reconfortant... Creația unei opere teatrale este un mers în pădure, o explorare, o cucerire, este cucerirea realităților necunoscute, necunoscute câteodată de autor însuși în momentul începerii lucrului.

CONVORBIRI CU CLAUDE BONNEFOY

5

Pentru a ne smulge cotidianului, obișnuinței, lenei mentale care ne ascunde ciudățenia lumii, trebuie să primim o adevărată lovitură, ca de măciucă. Fără o virginitate nouă a spiritului, fără o nouă luare de cunoștință, purificată, a realității existențiale, nu e teatru, nu e artă; trebuie realizată o dislocare a realului, care să precedă reintegrarea lui. Teatrul este exagerarea extremă a sentimentelor, exagerare care dislocă realitatea cotidiană plată.

NOTE ȘI CONTRA-NOTE

6

A împinge teatrul dincolo de această zonă intermediară care nu e nici teatru, nici literatură, înseamnă a-l restitui cadrului său propriu, limitelor sale naturale. Trebuie să nu ascundem sforile, ci să le facem încă mai vizibile, evidente în mod deliberat, trebuie mers temeinic în mod grotesc, în caricatură, dincolo, dincolo de palida ironie a spiritualelor comedii de salon. Nu comedii de salon, ci farsă, șarjă parodică extremă. Umor, da, dar cu mijloacele burlescului. Un comic dur, fără finețe, excesiv...

A împinge totul la paroxism, acolo unde se află sursele tragicului. Să facem un teatru al violenței: violent comic, violent dramatic.

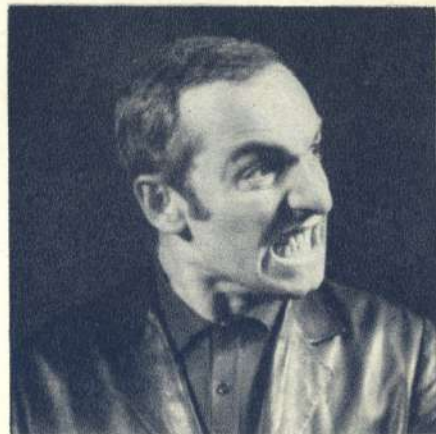
NOTE ȘI CONTRA-NOTE

VIRGIL OGĂȘANU

GINA PATRICHI

ȘTEFAN BĂNICĂ

7

Se poate orice, îndrăzni în teatru și e locul unde se îndrăznește cel mai puțin. Nu vreau să am alte limite decât acelea ale posibilităților tehnice ale mașinăriei. Mă vor acuza că fac music-hall, circ. Cu atât mai bine: să integrăm circul! Ar putea fi acuzat autorul că e arbitrar, dar imaginația nu e arbitrară, e revelatoare, mi-am propus să nu recunosc alte legi decât acelea ale imaginației nule.

NOTE ȘI CONTRA-NOTE

8

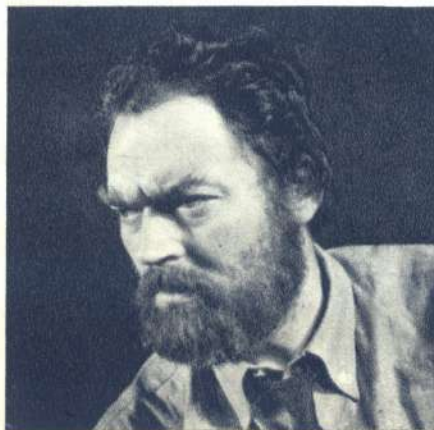
Totul e permis în teatru: să încarnezi personaje dar și să materializezi angoasele, prezențele interioare. E deci nu numai permis dar recomandat să faci să joace accesoriile, să faci să trăiască obiectele, să animezi decourile, să concretizezi simbolurile!

NOTE ȘI CONTRA-NOTE

10

...M-am hotărât să nu scriu o comedie, nici o dramă, nici o tragedie, ci numai un text liric, ceva «trăit»; am proiectat pe scenă îndoielile, angoasele mele profunde; le-am dialogat și le-am intru-chipat; mi-am încarnat antagonismele; am scris cu cea mai mare sinceritate; mi-am smuls măruntaiele; am intitulat asta «Victimele datoriei».

NOTE ȘI CONTRA-NOTE

MIRCEA ALBULESCU

9

Mi-am intitulat comediile «anti-piese», sau «drame comice», iar dramele «pseudo-drame» sau «farse tragice», deoarece comicul este tragic și tragedia omului derizorie.

NOTE ȘI CONTRA-NOTE

VIRGINICA POPESCU

Lei 3

Regissor: TUDOR STERIADE
Prezentator: GABRIELA H. CONSTANTINESCU
Fotografie: CLARA SPITZER

TEATRUL LUCIA STURDZA BULANDRA

VICTIMELE DATORIEI

pseudo-dramă de **EUGEN IONESCU**

..... În românește de **MARCEL ADERCA**

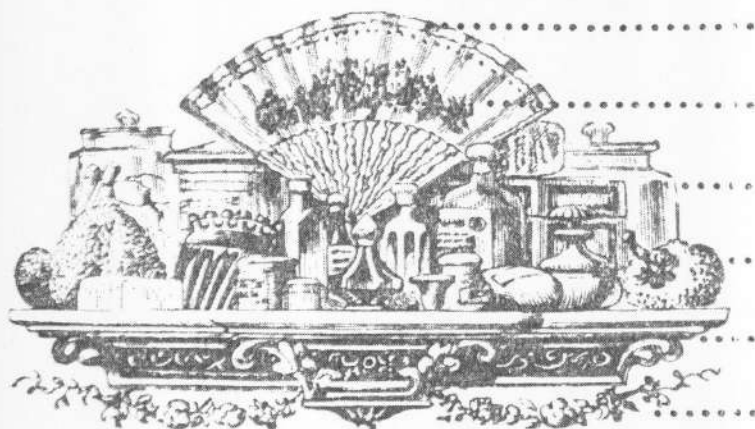
..... Regia: **CRIN TEODORESCU**

..... Asistent: VICTORIA DEIANU

..... Decorul: **PAUL BORTNOVSCHI**
..... artist emerit

..... Asistent: SMARANDA CREȚOIU

..... Costume: **OVIDIU BUBULAC**

DISTRIBUȚIA

..... **CHOUBERT:** VIRGIL OGĂȘANU

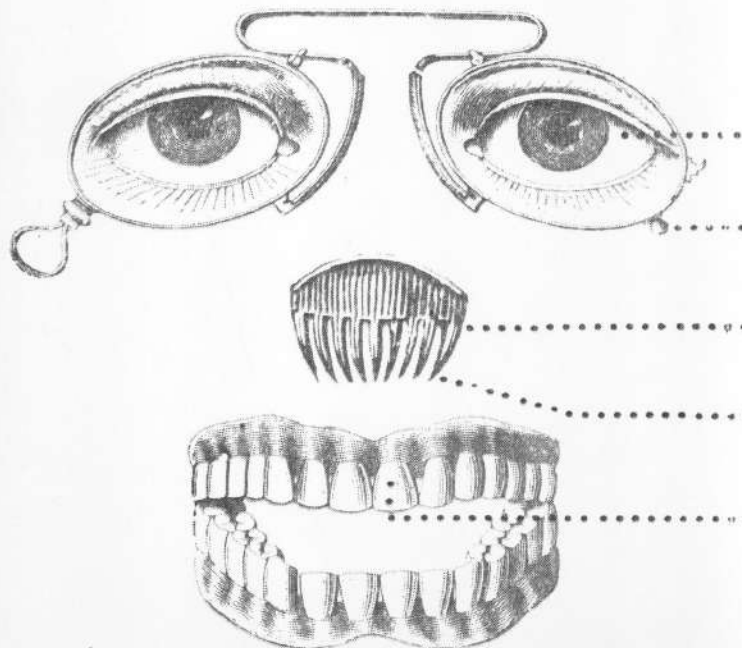
..... **MADELEINE:** GINA PATRICHI

..... **POLIȚISTUL:** ȘTEFAN BĂNICĂ

..... **NICOLAS d'EU:** MIRCEA ALBULESCU

..... **DOAMNA:** VIRGINICA POPESCU

..... **MALLOT** cu un t.....

Şef de producție: NAE NICOLESCU
Şef regizor: NICOLAE CRIŞU
Regizor tehnic: TIBERIU BOULEANU
Sufleur: NICOLAE SIMION
Lumini: TITI TRANDAFIRIDIS

COLABORATORI TEHNICI

Pictura decorului: Mauriciu Fischer, Gheorghe Constantinescu ; *Sonorizare:* Şerban Dobruneanu ;
Şerban Frătiţă ; Lumini: Dumitru Constantin ; *Şef maşinist:* Gheorghe Cristea ; *Machiaj şi peruci:*
Ion Neculce ; *Şefi croitori:* Alexandra Doljan, Emanoil Emanoil ; *Şef tâmplar:* Ştefan Anghelescu ;
Şef recuziter: Dumitru Mazilu ; *Şefi tapiţeri:* Ilie Radovicescu, Vasile Niculescu ; *Şef mecanic:*
Gheorghe Nicolae.